

samenwerkende
brancheorganisaties
filantropie

Overzicht financiële gevolgen corona-crisis voor organisaties werkzaam in filantropische sector

Van: SBF

Aan: 5.1.2e

Mei 2020

Inleiding

In bijgaand document geeft SBF een beeld van de financiële gevolgen van de corona-crisis voor organisaties werkzaam in de filantropische sector. Deze financiële gevolgen zullen ook gevolgen hebben voor het werk dat organisaties doen. Achtereenvolgens komen aan bod de goede doelen, de vermogensfondsen en de kerken.

Daarnaast schetsen we voor de volledigheid een globaal beeld van de gevolgen van de coronacrisis voor andere organisaties, die tot de bredere sector filantropie gerekend kunnen worden.

1. Quick Scan Goede Doelen Nederland - maart 2020

Financiële gevolgen van de corona crisis voor de goede doelensector

De coronacrisis heeft grote gevolgen voor de Nederlandse samenleving en dus ook voor de goededoelensector.

Context

Goede doelen hebben de donateurswerving aan de deur en op straat opgeschort. Ook de collecte is stopgezet. Diverse fondsenwervende acties en evenementen waarbij persoonlijk contact een rol speelt zijn uitgesteld of afgelast. Dit vanwege de richtlijnen van de overheid rondom corona en omdat zij dit niet langer gepast en verantwoord vinden. Dit heeft natuurlijk gevolgen voor de inkomsten van goede doelen.

Werk van goede doelen relevanter dan ooit

Veel goede doelen passen hun werkzaamheden aan om de samenleving te helpen om door deze crisis heen te komen. Vanaf het begin van de coronacrisis zet het Rode Kruis zich bijvoorbeeld in voor ondersteuning van zorgpersoneel. Al meer dan 2.800 vrijwilligers werden ingezet om GGD's, huisartsenposten, ziekenhuizen, zorghotels en ambulancediensten te ontlasten. Ook ondersteunt het Rode Kruis bij de opvang van daklozen. Naast steun aan zorginstellingen biedt het Rode Kruis hulp aan de meest kwetsbaren in Nederland. Zo deelt het Rode Kruis boodschappenkaarten uit aan kwetsbare groepen als arbeidsmigranten, ongedocumenteerden en anderen die nog geen andere hulp krijgen, maar geen inkomsten hebben door het virus. Samen met boeren zorgt het Rode Kruis ook voor voedselboxen voor dezelfde doelgroep. Deze hulp gaat het Rode Kruis het komende jaar

naar schatting ruim 30 miljoen euro kosten. Dat geld moet wel geworven worden.

Financiële middelen juist nu van groot belang

De opeenstapeling van het noodgedwongen stopzetten van activiteiten en de invoering van een opt-in regiem voor telemarketing bemoeilijkt in alle opzichten contact met burgers met de vraag om steun en hulp. De coronacrisis legt juist het belang van de diversiteit van communicatiekanalen bloot. Marieke van Schaik, directeur van het Rode Kruis licht toe: "Samen hebben we het schip drijvende gehouden en voorlopig zijn we daar nog niet mee klaar. We moeten zorgen dat we als samenleving goed door deze crisis komen. Dat ons zorgpersoneel overeind blijft en dat de meest kwetsbaren niet buiten de boot vallen. Nu niet, volgende week niet en ook over drie maanden niet." Het Rode Kruis heeft op basis van scenario's een schatting gemaakt van de kosten die gemaakt moeten worden voor het voortzetten en uitbreiden van de hulpverlening.

Belang van persoonlijk telefonisch contact

Om deze gelden binnen te halen maakt het Rode Kruis gebruik van diverse communicatiekanalen. Persoonlijk contact is hierbij van groot belang. Omdat vrijwel alle kanalen voor persoonlijk contact zijn weggevallen (het gesprek op straat, aan de deur, de collecte en sponsorevenementen en andere sponsoracties), is juist in deze tijd het gesprek via de telefoon: telemarketing van groot belang. Tegelijkertijd is er een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd waarin een wijziging wordt aangebracht in de wet telecommunicatie waardoor goede doelen niet meer zonder toestemming vooraf consumenten mogen bellen (opt-in). In deze coronacrisis blijkt juist dat telefonisch contact voor goede doelen ontzettend belangrijk is om mensen om steun en hulp te vragen.

Terugval in inkomsten

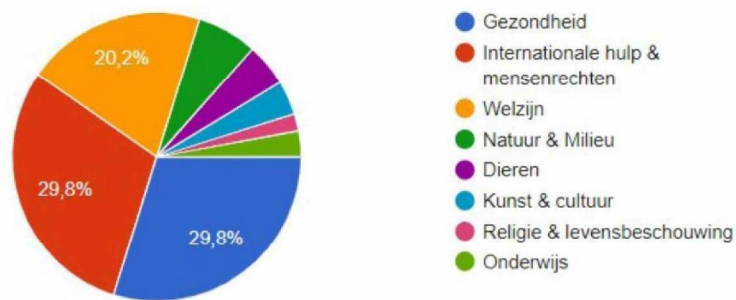
Door het wegvallen van voorgenoemde inkomstenbronnen, verwacht de branche een terugval aan inkomsten. Daarom heeft Goede Doelen Nederland een quick scan uitgevoerd onder 103 aangesloten erkende goede doelen over de effecten die zij ondervinden sinds de corona uitbraak.

Representatie

De respons op de enquête is een representatieve doorsnede te zijn van de leden van Goede Doelen Nederland. De respondenten vertegenwoordigen de verschillende sectoren, waarbij de sectoren Internationale Hulp & Mensenrechten, Welzijn, en Gezondheid domineren (zie diagram 1).

1. Mijn organisatie valt onder het aandachtsgebied:

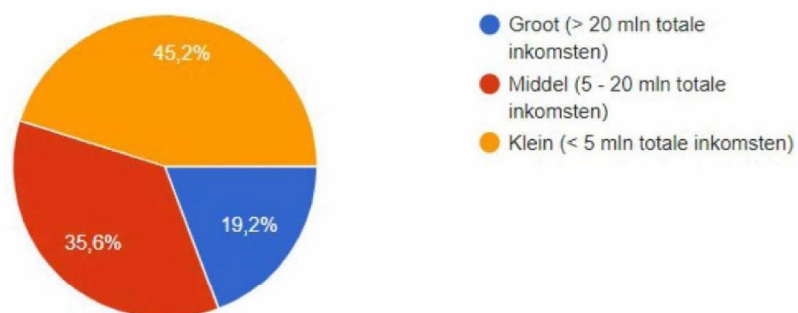
104 antwoorden

De organisaties zijn van klein, middel of groot formaat, waarbij kleine organisaties de helft van het aantal respondenten bestrijkt (zie diagram 2).

2. Mijn organisatie is van de volgende omvang:

104 antwoorden

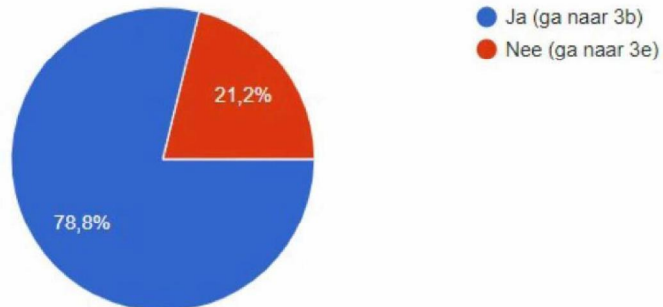

Inkomsten en doelbesteding

Bijna 80% van het aantal goede doelen verwacht terug te lopen in inkomsten (zie diagram 3a) en 77% verwacht terug te lopen in de doelbesteding (zie diagram 4a).

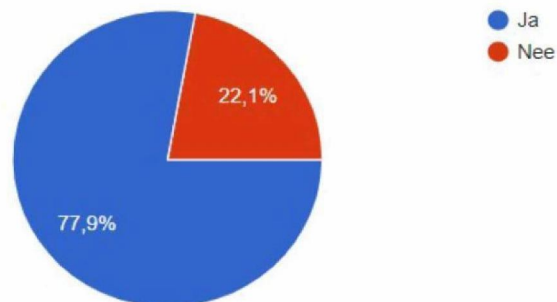
3a. Zijn er door de coronacrisis nu al directe gevolgen voor de inkomsten van jouw organisatie?

104 antwoorden

4a. Verwacht je door de coronacrisis een afname van de doelbesteding van jouw organisatie in 2020?

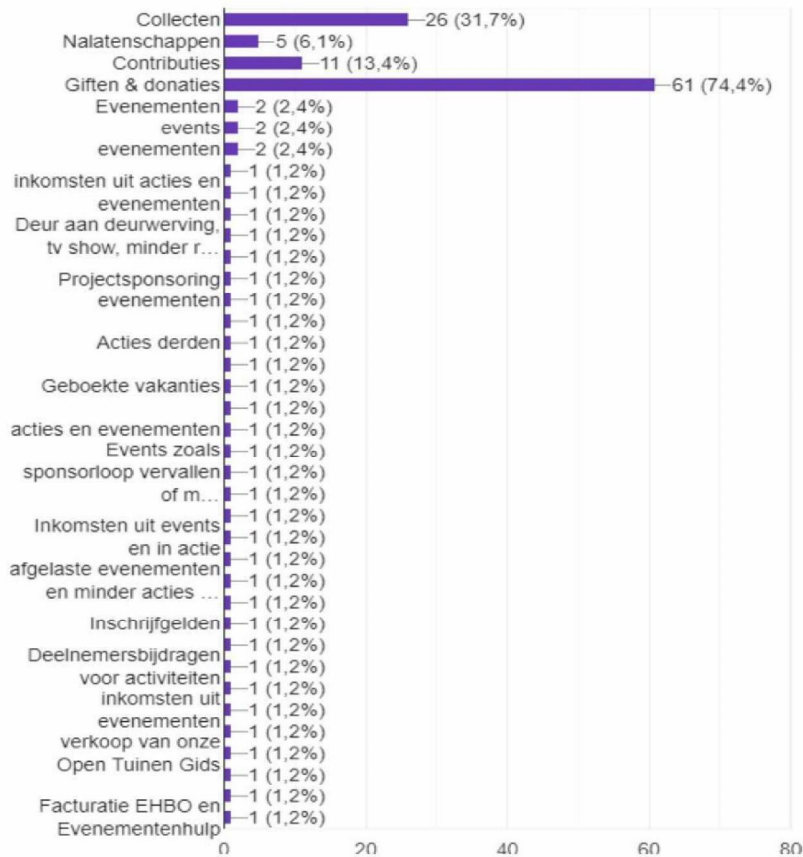
104 antwoorden

De meeste organisaties verwachten 10% tot 30% aan inkomsten op hun totale begroting van 2020 te verliezen en verwachten deze zelfde percentages ook terug in hun doelbesteding te zien. Twee organisaties zien echter hun doelbesteding toenemen en enkele andere organisaties zien juist veel meer inkomsten wegvallen. Collecten, Contributies, Giften en Donaties (uit evenementen, acties en individuele donaties) zijn de bronnen van inkomsten die het meest onder druk staan (zie grafiek 3b).

3b. Welke inkomsten afkomstig van particulieren betreft het?

82 antwoorden

Ook zijn er bedrijven die hun bijdrages stopzetten. De kleine organisaties lijken procentueel het meest op hun begroting te verliezen. De grote organisaties worden relatief minder hard geraakt.

Activiteiten die nu met name onder druk staan zijn de directe dienst- en hulpverlening, voorlichting en bewustwording, lobby en belangenbehartiging. Voorts vrezen goede doelen dat het coronavirus hen belemmert in wezenlijke onderdelen van hun werk, zoals vertraging of stopzetting van onderzoeken op het gebied van gezondheid, het niet kunnen leveren van de nodige hulp in Nederland en in ontwikkelingslanden door de uitbraak van corona. Wel is een aantal organisaties voornemens om aanspraak te maken op de reserves om de tekorten voor de doelbesteding op te vangen. Dat kan voor even soelaas bieden.

Personele gevolgen

Ook heeft de coronacrisis gevolgen voor de werkgelegenheid. Naar alle waarschijnlijkheid neemt 67% van de deelnemende organisaties op korte termijn maatregelen. Zo worden tijdelijke contracten niet verlengd, wordt werktijdverkorting ingezet, ZZP-opdrachten stopgezet en openstaande vacatures niet ingevuld.

2. Financiële gevolgen van coronacrisis voor kerken

De kerkgenootschappen hebben in volle omvang te maken gekregen met de gevolgen van de maatregelen ivm de Coronacrisis. Kerkdiensten zijn beperkt tot 30 personen en in de meeste gevallen omgezet in digitale bijeenkomsten. Dit heeft grote gevolgen, ook van sociale aard: geen gezamenlijke ontmoeting, vieringen en contact. Ook het pastorale en diaconale werk door de week, waarin de ontmoeting met mensen vaak centraal staat, heeft hiermee te maken gekregen. Een aantal kerken heeft samen met andere organisaties het initiatief genomen tot de actie 'Niet alleen' (#nietalleen). Hierbij kunnen concrete verzoeken om hulp worden gedaan die aan een plaatselijke kerkgemeenschap of vergelijkbare hulporganisatie worden doorgegeven.¹ In de kerken zijn veel vrijwilligers actief: hun inzet is, ook doordat zij soms deel uitmaken van kwetsbare groepen, beperkt in deze situatie.

Ook in financieel opzicht zijn er belangrijke gevolgen: collecten tijdens kerkdiensten of bijdragen voor bijv. het branden van een kaarsje zijn ernstig teruggelopen. Ook wordt rekening gehouden met een terugloop in de kerkelijke bijdragen van kerkleden (o.a. Kerkbalans). Dit kan o.a. het gevolg zijn van verlies van baan of inkomen. Deze effecten zullen pas op een later moment duidelijker worden.

Specifieke zorgen zijn er ook rondom de exploitatie van monumentale kerkgebouwen: de inkomsten uit verhuur, openstelling, collecten en andere baten zijn sterk gedaald, terwijl de laste lasten (onderhoud, beheer) doorlopen. Recent heeft de VKB (vereniging van beheerders in de Protestantse Kerk) hierover een onderzoek gepubliceerd.²

Kerkgemeenschappen die hun locaties huren (zoals sommige migrantenkerken) staan voor het feit dat de huurkosten doorlopen en de inkomsten uit giften/collecten tijdens de kerkdiensten sterk zijn gedaald richting nul. Zie o.a. het bericht in Trouw van 18 mei 2020 "migrantkerken moeten nu de hand ophouden".³

3. Financiële gevolgen van coronacrisis voor vermogensfondsen en de organisaties die zij steunen

Financiële situatie

Al voor de coronacrisis was de consensus van beleggingsexperts dat de opbrengsten van beleggingen voor de voorzienbare toekomst aanzienlijk lager zijn dan de afgelopen 15 jaar. Veel vermogensfondsen waren hierop al aan het anticiperen, onder andere door te snijden in de kosten en soms in de giften. Alhoewel de beurskoersen door de coronacrisis minder dramatisch zijn gedaald dan verwacht en er zelfs al enig herstel is geweest, zijn over het algemeen de beleggingswinsten van de afgelopen 1-2 jaar verdampt. Bedrijfsfondsen worden meestal gefinancierd met een percentage van de winst van het moederbedrijf. De winstgevendheid van het bedrijfsleven is voor de komende jaren echter kwetsieus. Als er al sprake is van winst, zal die lager liggen dan voor de crisis. Er kan daarmee worden geconcludeerd dat er waarschijnlijk de komende jaren minder geld vanuit fondsen en foundations beschikbaar is voor de filantropie.

¹ Zie <https://nietalleen.nl/>

² Zie <https://kerkrentmeester.nl/corona-onderzoek-kerkrentmeesters>

³ https://www.trouw.nl/religie-filosofie/migrantkerken-moeten-nu-de-hand-ophouden~bc7a27ce/?utm_campaign=shared_earned&utm_medium=social&utm_source=copylink

Partners

De meeste fondsen en foundations zijn zelf geen uitvoeringsorganisaties en ondersteunen partners die het filantropisch werk uitvoeren. Veel van deze partners verkeren in continuïteitsproblemen; doordat neveninkomsten wegvallen, vrijwilligers hun werk niet kunnen doen, evenementen niet doorgaan en tal van andere praktische redenen. Fondsen en foundations slaan de handen ineen om hun partners door de crisis te helpen, zie ook <https://www.fondsenin nederland.nl/aanpak-van-de-crisis>. Evenwel zullen een aantal goede doelen organisaties de crisis naar verwachting niet overleven. Dat verarmt de filantropische sector en vermindert de slagkracht van fondsen en foundations. Zie hieronder bij 'Bepaalde sectoren zeer zwaar getroffen' voor meer details.

Sommige goede doelen organisaties die door fondsen en foundations worden ondersteund hebben ook andere inkomsten, bijvoorbeeld uit maatschappelijk dienstverlening, zoals jongeren- of ouderenwerk, of zorgverlening. Voor hen kan de NOW van toepassing zijn en dan kunnen giften van fondsen en foundations om de organisaties in deze tijd extra te steunen het omzetverlies (terugloop in baten) gedeeltelijk compenseren. Als daardoor de NOW regeling niet meer van toepassing is, zou dat erg wrang zijn. Wij vragen daarom de overheid om in de uitvoering van de NOW hier rekening mee te houden.

4. Financiële gevolgen van coronacrisis in de bredere sector

Overheidssteun slechts zeer ten dele toepasselijk voor sector filantropie

Voor grote delen van de filantropische sector geldt, dat de financiële vooruitzichten ronduit slecht zijn. Terwijl de doelgroepen in deze periode eerder meer dan minder hulp vragen of nodig hebben, staan 'hulpbronnen' onder grote druk. Of vallen grotendeels weg. Dat geldt voor zowel fondsenwerving, sponsorbijdragen, het rendement op vermogens, de inzet van vrijwilligers en mogelijk ook afdrachten uit loterijen.

Organisaties in de filantropische sector kunnen slechts zeer ten dele gebruik maken van de diverse onderdelen van het steunpakket van de overheid.

De TOGS (tegemoetkoming ondernemingen getroffen sectoren) is niet algemeen van toepassing verklaard voor organisaties in de filantropische sector. Deze regeling is bedoeld voor opvang van doorlopende bedrijfskosten bij een direct omzetverlies. Bij een groot deel van de organisaties die werkzaam zijn in de filantropische sector is dit het geval: de kosten lopen door bij groot inkomstenverlies.

Uw ministerie heeft gepleit voor openstelling van deze regeling voor goede doelen, waarvoor wij u erkentelijk zijn. EZK wil de regeling echter niet voor onze sector openstellen, omdat voor filantropische organisaties geen passende en nauwkeurige SBI-code (KvK-registratie) beschikbaar is.

Een aantal goedbedoelenorganisaties heeft inmiddels een beroep op de NOW regeling gedaan.

Bepaalde sectoren zeer zwaar getroffen

Andere groepen in civil society

Er zijn groepen filantropische organisaties die minder aandacht van politiek en media hebben gekregen, maar die het ook zeer zwaar hebben.⁴

Dit geldt voor diverse particuliere initiatieven, burgercollectieven⁵ en maatschappelijke organisaties.

⁴ Zie bijvoorbeeld '[Financieel zwaar weer voor bewonersinitiatieven: tijd voor actie](#)' op de website van LSA.

⁵ Zie voor het belang van de civil society en burgerinitiatieven in het post-coronatijdperk De Groene Amsterdammer, '[Burgercollectieven staan klaar om de post-coronasamenleving vorm te geven](#)' (4 mei 2020)

MAEX heeft een inventariserend onderzoek gedaan onder deze organisaties. Uit dit onderzoek blijkt het volgende:

- Het gemiddelde inkomstenverlies door de coronacrisis is 68%
- Slechts 4% geeft aan niet te worden getroffen door de Coronacrisis
- 92% van de initiatieven kunnen hun activiteiten niet meer, of in mindere mate uitvoeren
- 48% van de initiatieven geeft aan dat zij hun activiteiten niet meer uit kunnen voeren,

maar dat ze nog wel doorlopende kosten hebben die betaald moeten worden (Bron: website MAEX)⁶ Sociale, vernieuwende particuliere initiatieven, die geen duurzaam verdienmodel kunnen ontwikkelen omdat ze zich op kwetsbare groepen richten, zijn voor een groot deel van hun inkomsten afhankelijk van fondsen of subsidies. Omdat gemeentes zelf ook in de financiële problemen komen, zullen veel van dit soort organisaties hun belangrijkste inkomstenbronnen gaan verliezen.

LSA, het netwerk van actieve bewonersgroepen, heeft op 9 april jl samen met het LVKK een brandbrief naar gemeentes en de VNG geschreven met een dringend beroep om dorpshuizen en wijkcentra te ondersteunen. Doel is gezamenlijk voorbereidingen te treffen voor een gezonde doorstart van de accommodaties. Deze sociale voorzieningen staan nu onder druk. De zorg is dat het voortbestaan van vele centra in gevaar komt.⁷

Gemeentes zijn zelf echter in te zwaar weer beland om deze organisaties financieel te ondersteunen, waardoor een groot deel van met name het kleinere particulier initiatief om dreigt te vallen.

Daarom hebben MAEX en de Maatschappelijke Alliantie aangedrongen op het instellen van een noodfonds voor dit soort organisaties. Dat is tot nu toe nog niet van de grond gekomen.⁸

⁶ MAEX, [Onderzoek naar impact coronacrisis op maatschappelijke initiatieven](#), 1 april 2020

⁷ LSA, ['Brandbrief naar gemeenten over sociale voorzieningen'](#), 9 april 2020

⁸ De Dikke Blauwe: ['Oproep: Noodfonds voor sociale initiatieven'](#), 26 maart 2020